

KIRKKOKÄSIKIRJAN TEKSTEJÄ TUKIVIITTOMIN

Annamarie Castrén & Jutta Heikura
Opinnäytetyö, kevät 2016
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Annamarie Castrén & Jutta Heikura. Kirkkokäsikirjan tekstejä tukiviittomin. Kevät 2016, 40 s., 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viittomakielen ja tulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyö käsittelee liturgisten tekstien tuottamista selkopuheella ja tukiviittomilla. Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistyö, joka sisältää Herran siunauksen, uskontunnustuksen, kymmenen käskyä ja Isä meidän -rukouksen. Kirkkokäsikirjasta valitut tekstit on tuotettu videolle ja ne ovat löydettävissä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen internet sivuilta.

Opinnäytetyön tavoite oli tehdä kirkkohallituksen sivuille materiaalia tukiviittomista hyötyville henkilöille ja kirkon työntekijöille. Videot tehtiin kirkkohallituksen tiloissa ja ne on tuotettu viittomin tuetulla selkopuheella.

Opinnäytetyö aloitettiin valitsemalla tilaajan kanssa kirkkokäsikirjasta tukiviittottavat tekstit. Tukiviittomat valittiin tutustumalla aiempaan viitottuun videomateriaaliin. Viittomia vertailemalla saatiin valittua kuhunkin tekstiin sopivat viittomat.

Videoissa käytettävät viittomat toimivat mielestämme hyvin. Tavoitteena opinnäytetyölle oli myös tuottaa videot viittomin, jotka voitaisiin ottaa yleiseen käyttöön. Viittomat on tuotettu niiden perusmuodossa, jolloin ne ovat tarkistettavissa viittomasanakirjoista.

Asiasanat: kirkkokäsikirja, tukiviittomat, selkokieli, selkopuhe, kymmenen käskyä, Isä meidän -rukous, uskontunnustus, Herran siunaus, saavutettavuus, kehitysvammaiset

ABSTRACT

Annamarie Castrén & Jutta Heikura, Texts from the church handbook with sign supported speech. 40 p., 5 appendices. Language: Finnish. Spring 2016. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Sign Language interpretation. Degree: Interpreter

This thesis was set out to make new video material of Church handbook texts with speech supporting signs and plain speech. The chosen texts are the blessing of the Lord, the confession of faith, the Ten Commandments and the Lord's Prayer. The texts are made in video form and can be found on the website of the Evangelical Lutheran Church of Finland. The aim of the thesis was that new material was made with speech supporting signs for people that use them.

We started by choosing the texts to sign. By getting to know the texts we could choose the signs that brought out the inner meaning of each individual text. This way the signs were chosen to point out the most important meaning in the text.

There were several signs that we had to choose out of, but the signs chosen work well on the videos. One of the aims for the thesis was also to choose signs to be used generally among people that use signs. The signs used in the videos are in their basic form so that they can be checked from sign language dictionaries.

Key words: the Church handbook, speech supporting signs, plain language, plain speech, Ten Commandments, The Lord's prayer, confession of faith, blessing of the Lord, accessibility, disabled

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Lähtökohdat ja kohderyhmä	7
2.2 Keskeiset käsitteet	9
2.2.1 Tukiviittomat.....	9
2.2.2 Selkokieli ja selkopuhe.....	10
2.2.3 Saavutettavuus ja kirkon saavutettavuusohjelma saavu.....	11
2.2.4 Translitterointi	13
3 KIRKKOKÄSIKIRJASTA VALITUT TEKSTIT	14
3.1 Uskontunnustus.....	14
3.2 Isä meidän -rukous.....	16
3.3 Herran siunaus	17
3.4 Kymmenen käskyä	18
4 TYÖVAIHEET JA ANALYSOINTI	19
4.1 Aiheen valinta.....	19
4.2 Materiaaliin tutustuminen.....	20
4.3 Videoiden työstäminen	21
4.4 Viittomavalinnat	22
4.5 Videoiden kuvaaminen	25
5 POHDINTA	27
LÄHTEET	29
LIITTEET	32
Liite 1 Uskontunnustus	32
Liite 2 Kymmenen käskyä	34
Liite 3 Isä meidän -rukous	36
Liite 4 Herran siunaus	38
Liite 5 Videot.....	40

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on liturgisten, kirkkokäsikirjasta valittujen tekstien tuottaminen tukiviittomilla ja selkopuheella. Opinnäytetyö sisältää uskontunnustuksen, Isä meidän -rukouksen, Herran siunauksen sekä kymmenen käskyn käännökset tukiviittomin. Teimme opinnäytetyön Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. Saimme opinnäytetyön aiheen tilaajalta, joka oli ottanut yhteyttä oppilaitokseemme Diakonia-ammattikorkeakouluun ja ehdottanut aihetta opinnäytetyöhön. Työelämäohjaajamme oli Riitta Kuusi, joka työskentelee kirkkohallituksessa.

Valmis työ toimitetaan asiakkaalle videomuodossa ja videot lisätään tilaajan päättämälle sivustolle, joka tässä tapauksessa on Sakasti.fi. Tämän sivuston kautta on linkki sivulle YouTube.com, joka toimii julkaisukanavana. Opinnäytetyön tuoteosan on tarkoitus tavoittaa henkilöt, jotka hyötyvät tukiviittomista ja heidän kanssaan työskentelevät henkilöt.

Evl.fi-sivuston tavoitteena on antaa tietoa kirkon toiminnasta ja kristinuskon perusteista. Tähän asti materiaalia on toteutettu suomeksi, myös selkosuomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja viittomakielellä. Sivut on tarkoitettu ensisijaisesti seurakuntalaisille, mutta niistä hyötyvät myös kirkon työntekijät. Viittomakielisiä sivuja ovat voineet hyödyntää viittomakielisten lisäksi myös tulkit ja opiskelijat.

Myöhemmin kerromme erikseen tavoitteistamme. Tärkein tavoitteemme kuitenkin oli, että sivusto olisi myös puhevammaisten seurakuntalaisten ulottuvilla, jotka käyttävät tukiviittomia. Tulkkien ja tulkikoulutuksen kannalta ajattelimme erityisesti puhevammaisten tulkkeja ja kielensisäisen tulkkauksen opiskelijoita.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

Kirkkohallitus on panostanut esteettömyyteen verkkosivuillaan. Materiaalia on löydettävissä evl.fi-sivuilta suomeksi, ruotsiksi, englanniksi sekä viittomakielellä. Keväällä 2015 materiaaliin lisättiin Isä meidän -rukous, uskontunnustus, kymmenen käskyä ja Herran siunaus viitotulla puheella ja nyt tarkoituksena oli laajentaa materiaalia tukiviittomin.

2.1 Lähtökohdat ja kohderyhmä

Opinnäytetyön tarkoituksena on, että erityisesti puhevammaiset henkilöt voisivat osallistua esteettömämmin kirkon tilaisuuksiin ja toimituksiin, kun käytetyistä teksteistä on valmiit käännökset tukiviittomin. Ajattelimme, että edellä mainittu toteutuisi parhaiten selkopuheella ja tukiviittomin tuotettujen käännösten avulla.

Opinnäytetyön tuoteosan on tarkoitus tavoittaa henkilöt, jotka hyötyvät tukiviittomista ja heidän kanssaan työskentelevät henkilöt. Tarkoitamme tässä tapauksessa puhevammaisia asiakkaita, mutta myös tulkkiopiskelijoita, varsinkin puhevammaisten tulkeiksi opiskelevia. Viittomatasolla opinnäytetyöstä voivat hyötyä myös viittomakielen tulkit.

Opinnäytetyöstä hyötyvät tukiviittomien aktiivikäyttäjät. Kohderyhmäksi opinnäytetyölle valittiin kehitysvammaiset henkilöt, joista osalla tukiviittomat ovat tukemassa kuullun ymmärtämistä ja oman puheen tuottoa ja kommunikaatiota puhetta tukevana tai korvaavana menetelmänä.

Kehitysvammaisuus tarkoittaa toimintakyvyn huomattavaa rajoitusta. Sille on ominaista merkittävästi keskimääräistä heikompi älyllinen suorituskky, johon samanaikaisesti liittyy rajoituksia kahdessa tai useammassa seuraavista osa-alueista: kommunikaatio, itsestä huolehtiminen, kotona asuminen, sosiaaliset taidot, yhteisössä

toimiminen, itsehallinta, terveys ja turvallisuus, toiminnallinen oppimiskyky, vapaa-aika ja työ. (Launonen, 2006, 145)

Kehitysvamma on ymmärtämis - ja käsityskyvyn alueella ilmenevä vamma. Se voi johtua perintötekijöistä, synnytyksen yhteydessä tapahtuneesta tai sikiöajan häiriöistä. Myös syntymän jälkeiset aivovauriot voivat olla syynä kehitysvammoihin. (Virtanen, 2002, 14–15) Osa vammaa aiheuttavista syistä on tunnistettavissa, mutta joskus syy on tuntematon. Monivammaisuus on kehitysvamman yhteydessä yleistä. (Martinsen & von Tetzchner, 2000, 92)

Kehitysvammaisen henkilön toimintataso vaihtelee ja vamman taso tai moninaisuus tekee jokaisesta kehitysvammaisesta erilaisen. Tästä johtuen juuri kehitysvammaisilla voi puhetta tukevista ja korvaavista menetelmistä olla paljon hyötyä. (Martinsen & von Tetzchner 2000, 93)

Kehitysvammaisella henkilöllä voi olla kielenkehityksen häiriön lisäksi myös motorisen hahmotuksen ongelmia. Jos henkilöllä on motorisia toimintarajoitteita, hän ei välttämättä kykene omaksumaan viittomia kommunikointimenetelmänä. Täytyy kuitenkin muistaa, että viittominen saattaa olla vaikeaa muillekin. Kehitysvammaisen saattaa siis olla vaikeaa kopioida käden muotoa viittomaksi, mutta tämä voi myös johtua toiminnan ymmärtämisen rajoitteista, ei välttämättä siitä, ettei henkilö pystyisi käyttämään viittomia. (Martinsen & von Tetzchner 2000, 121)

Koska kehitysvammaisuus ei ole tietty vammadiagnoosi, joka käsittäisi kaikki kehitysvammaiset henkilöt, tulee ottaa huomioon myös se, ettei se ole samalla kieli- tai puhediagnoosi. Kyse on myös yksilön ominaisuuksista, eikä kehitysvammaisella ihmisellä välttämättä ole mitään kielen ja puheen erityisvaikeutta tai tarvetta puhetta tukevalle tai korvaavalle kommunikaatiomenetelmälle. (Launonen, 2006, 150)

2.2 Keskeiset käsitteet

Alla esittelemme opinnäytetyömme kannalta keskeisiä käsitteitä, jotka ovat kirkkokäsikirja, tukiviittomat, saavutettavuus, selkokieli, selkopuhe, translitterointi, uskontunnustus, Isä meidän -rukous, Herran siunaus ja kymmenen käskyä.

2.2.1 Tukiviittomat

Tukiviittomat ovat viittomakielen viittomia, mutta ilman viittomakielen sääntöjä ja eroavat viittomakielestä rakenteensa puolesta. Tukiviittomia käytetään puheen tukena tai puhetta korvaavana menetelmänä. (Huuhtanen 2012, 28.) Tukiviittomilla ei varsinaisesti tarkoiteta viittomakieltä, eivätkä ne estä sanojen oppimista ja puheen lisääntymistä. Tukiviittomien on tarkoitus nopeuttaa sanojen ja puheen ymmärtämistä sekä tuottamista. Viittominen tukee myös viittomien käyttäjän varhaisten liikkeiden kehittymistä ja yleistä motoriikan kehitystä. (Papunet i.a.a.)

Koska tukiviittomilla pyritään edistämään puheen tuoton ja ymmärtämisen kehitystä, viittominen tapahtuu aina puhutun kielen mukaisessa järjestyksessä. Yksinkertainen ja selkeä puhe on tärkeää, kun käytetään tukiviittomia. (Huuhtanen 2012, 28.) Tukiviittomilla pyritään yleensä ilmaisemaan viestin kannalta keskeiset käsitteet, niin sanotut avainsanat. Tästä syystä tukiviittomista on saatettu aiemmin kuulla käytettävän useita ilmaisuja, kuten avainviittomat tai selkoviittomat. Esimerkiksi lauseesta *laita kengät jalkaan* voidaan viittoa sana *kengät*. (Aivoliitto i.a.)

Tukiviittomat soveltuvat varhaiseksi kommunikointikeinoksi eriasteisissa puheen ja kielenkehityksen häiriöissä, mutta ne soveltuvat myös vanhemmalle käyttäjäryhmälle puhetta tukevana menetelmänä. Kyky ilmaista ja ymmärtää viestejä luo pohjan niin sosiaalisten kuin kommunikaatiotaitojen kehittymiselle. Tukiviittomat rytmittävät puhetta, tekevät puheesta selkeämpää ja puhenopeudeltaan hitaampaa. (Papunet i.a.a.)

Tukiviittomat on sovellettu henkilöille, jotka kykenevät havaitsemaan ja tulkitsemaan käsillä tuotettuja liikkeitä sekä tuottamaan liikkeitä itse. Käsien käyttö itsessään edellyttää hyvää ylävartalon ja käsien asennonhallintaa. Jotkut puhevammaiset henkilöt ovat saattaneet käyttää tukiviittomia koko ikänsä, mutta kun ikää tulee lisää ja viittomien tuottaminen ei olekaan enää niin helppoa, lähimpien ihmisten kommunikaatio-osaaminen korostuu, kun esimerkiksi asiakkaan käsien motoriikka ei ole enää tarpeeksi hallittua viittomien tuottamiseen. (Papunet i.a.a.)

Tukiviittomien käyttö lisää kuulevien puhevammaisten henkilöiden puheen kehitystä. Jos puhe kehittyy, se yleensä syrjäyttää viittomat. Joillakin puheen kehityksen häiriö on kuitenkin jo sellaisella tasolla, että tukiviittomista tulee heille pysyvä kommunikointikeino. (Huuhtanen 2012, 28) Tällaisessa tilanteessa kielen kehitys on huomattavasti jäljessä muuhun kehitykseen nähden. Tämä voi tarkoittaa sitä, että henkilön sanavarasto on pieni tai hän ei koskaan opi puhumaan. (Martinsen & von Tetzchner 2000, 88)

2.2.2 Selkokieli ja selkopuhe

Selkokieli on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi mukautettua kieltä niitä ihmisiä varten, joilla on vaikeuksia lukemisessa tai ymmärtämisessä.
(Papunet i.a.b).

Selkokieleen pätevät yleiset kielioppisäännöt ja kielenhuollon ohjeet. Selkokielessä kiinnitetään enemmän huomiota sanastoon ja tekstin rakenteeseen kuin yleisesti kirjoitetussa yleiskielessä. Tämä siksi, että tekstin sanastolla ja rakenteella muokataan luettavuutta ja ymmärrettävyyttä. (Virtanen, 2002, 24.)

Tärkeää selkokieltä kirjoitettaessa on ottaa huomioon jäsentely ja aiheen rajaus. Selkokielessä huomioitavia asioita ovat myös jokapäiväisten sanojen käyttö, vierasperäisiä sanoja ja lyhenteitä tulee välttää. (Virtanen, 2002, 27–28)

Selkokieltä kirjoitettaessa on tärkeää välttää lauseenvastikkeita ja partisiippi-rakenteita, jotka ovat yleisiä kirjakielessä (Kartio, 2009, 21).

Tärkeämpää kuin lauseen pituus on sen laatu. Esimerkiksi lauseenvastike lyhentää lausetta, mutta tekee siitä usein vaikeamman. (Virtanen, 2002, 28)

Selkopuheelle on muutamia yleisiä ohjeita. Niitä ovat seuraavat: Puhujan tulee puhua yhdestä asiasta kerrallaan, ja aiheena oleva asia tulee esittää mahdollisimman lyhyesti ja järjestelmällisesti. Puhujan tulee käyttää syy-seuraussuhteita niin, että keskustelukumppani ymmärtää, ja selittää lainasanoja sekä abstrakteja käsitteitä. Puhujan tulee korostaa ydinsanoja ja välttää kielikuvia ja sanontoja. Selkeiden taukojen pitäminen on tärkeää, ja puhujan tulee puhua hitaasti, muttei luonnottomasti. (Kartio, 2009, 12–20)

Opinnäytetyössä selkopuhe on mukana videoiden kuvauksissa. Jotta videot ovat mahdollisimman selkeitä, tulee puheen, jota viittomat ovat tukemassa, olla rauhallista ja selkeää.

2.2.3 Saavutettavuus ja kirkon saavutettavuusohjelma saavu

Saavutettavuudella tarkoitetaan, että jokaisella ihmisellä on yhtäläinen mahdollisuus osallistua ja olla osana yhteiskuntaa erilaisista erityisistä kielellisistä vaikeuksista huolimatta, esimerkiksi puhevammasta huolimatta. Saavutettavuus on yhdenvertaisuuden tukemista (saavu -kirkon saavutettavuusohjelma, 6)

Vuonna 2010 julkaistiin Suomen vammaispoliittinen ohjelma VAMPO 2010–2015, jonka tavoitteena oli turvata vammaisten henkilöiden oikeudenmukainen asema ja osallistuminen yhteiskunnassa korjaamalla ja kehittämällä epäkohtia (Vernerinet 2014). Vammaispoliittisen ohjelman taustalla on YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, joka on hyväksytty vuonna 2006. EU ratifioi sopimuksen 2010 ja EU:n vammaisstrategialla 2010–2020 pyritään takaamaan

yleissopimuksen täysimääräinen täytäntöönpano. Suomi valmistelee YK:n sopimuksen ratifioimista, jonka myötä siitä tulee osa Suomen lainsäädäntöä. (saavu -kirkon saavutettavuusohjelma, 6.)

Kirkolliskokous antoi kirkkohallitukselle vuonna 2009 tehtäväksi laatia kirkon saavutettavuusohjelman, Saavun. Tämä ohjelma tarkastelee saavutettavuutta erityisesti vammaisten henkilöiden sekä viittomakielisten kannalta. Ohjelma on tehty seurakuntalaisille, kirkon työntekijöille ja luottamushenkilöille ohjeeksi ja avuksi siihen, miten kirkko olisi entistä saavutettavampi. Kirkon saavutettavuusohjelma perustuu saavutettavuuden teologiseen näkökulmaan. Se pohjautuu kristilliseen ihmiskäsitykseen ja kirkkokäsitykseen sekä evankeliumiin. (saavu -kirkon saavutettavuusohjelma, 3, 7.)

Saavu-Kirkon saavutettavuusohjelmassa sanotaan yhdenvertaisuudesta näin: ”Kirkossa ja seurakunnissa yhdenvertaisuus ja osallisuus on mahdollistettava poistamalla niiden tiellä olevia liikkumisen, kommunikoinnin, ymmärtämisen, viestinnän, toiminnan tai asenteiden esteitä.” (saavu -kirkon saavutettavuusohjelma, 6.)

Meidän opinnäytetyömme pyrkii kehittämään kommunikoinnin, ymmärtämisen, viestinnän ja toiminnan saavutettavuutta. Viestinnän saavutettavuus tarkoittaa niiden ihmisten huomioimista, joilla on asioiden ja/tai kielen ymmärtämisvaikeuksia tai joilla on käytössä erilaisia kommunikaatiotapoja. Viestin välittäminen monikanavaisesti eli samanaikaisesti eri aistien avulla tukee viestien vastaanottamista ja ymmärtämistä (saavu -kirkon saavutettavuusohjelma, 17.)

Tekemämme tukiviitotut versiot liturgisista teksteistä mahdollistavat kehitysvammaisia ja puhevammaisia tasavertaisesti osallistumaan ja auttavat heitä ymmärtämään paremmin kirkontilaisuuksissa lausuttuja tekstejä. Työmme antaa myös työkaluja, kuten tietoa tukiviittomien käytöstä ja selkopuheesta sekä tukiviittomia käyttöön niille kirkontyöntekijöille, joilla ei ennestään ole kokemusta tai osaamista tukiviittomista. Videot löytyvät kirkon työntekijöille ja

seurakuntalaisille suunnatulta Sakasti-internet-sivuilta, josta ne on helppo löytää ja opetella tai tarkastaa tarvittaessa.

2.2.4 Translitterointi

Opinnäytetyössämme oli tärkeää huomioida myös se, ettei itse työ ollut pelkästään viitottuna ja puhuttuna, vaan että se tulisi myös kirjallisessa muodossa. Olemme translitteroineet eli siirtokirjoittaneet tukiviittomin viitotut tekstit osittaisen translitteraation avulla seuraavasti: Ne kohdat Isä meidän -rukouksessa, joissa sekä puhutaan että viitotaan (tukiviittominen) on glossattu suuraakkosin. (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 24.3.2016.)

3 KIRKKOKÄSIKIRJASTA VALITUT TEKSTIT

Evankelis-luterilaisen kirkon internet-sivuilla kerrotaan kirkkokäsikirjan olevan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen hyväksymä kirja, jossa määritellään ja annetaan ohjeet kirkollisiin toimituksiin. Nykyinen kirkkokäsikirja jakautuu kolmeen osaan, jotka ovat Jumalanpalvelusten kirja (2000), Evankeliumikirja (1999) ja Kirkollisten toimitusten kirja 1–3 (2003). Jumalanpalvelusten kirja sisältää keskeiset jumalanpalveluskaavat ja niihin kuuluvat rukoukset ja messusävelmät. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.e) Tässä opinnäytetyössä käyttämämme liturgiset tekstit löytyvät Jumalanpalvelusten kirjasta.

Evankeliumikirja sisältää kirkkovuoden pyhäpäiviin liittyviä raamatuntekstejä, rukoukset ja virsisuosituksia. Kirkollisten toimitusten kirjassa on kolme osaa. Ensimmäisessä osassa ovat niin sanotut kasuaalitoimitukset eli sellaiset toimitukset, jotka on säädetty kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä. Toinen osa sisältää virkaan vihkimiset ja asettamiset. Kolmannessa osassa on rukoushetken kaava sekä raamatuntekstejä ja musiikkiaineistoa eri tilanteisiin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.g.)

3.1 Uskontunnustus

”Minä uskon Jumalaan,
Isään Kaikkivaltiaaseen,
taivaan ja maan Luojaan,
ja Jeesukseen Kristukseen,
Jumalan ainoaan poikaan,
meidän Herraamme
joka sikisi pyhästä hengestä,
syntyi Neitsyt Mariasta,
kärsi Pontius Pilatuksen aikana,
ristiinnaulittiin, kuoli ja haudattiin,

astui alas tuonelaan,
nousi kolmantena päivänä kuolleista,
astui ylös taivasiin,
istuu Jumalan, Isän Kaikkivaltiaan
oikealla puolella
ja on sieltä tuleva tuomitsemaan,
eläviä ja kuolleita,
ja Pyhään Henkeen,
pyhän yhteisen seurakunnan
pyhään yhteyden,
syntien anteeksi antamisen,
ruumiin ylösnousemisen
ja iankaikkisen elämän.”

(Katekismus i.a)

Uskontunnuksesta käytetään myös nimitystä credo, joka on latinaa ja tarkoittaa 'minä uskon'. Uskontunnustus lausutaan jokaisessa messussa. Uskontunnustuksessa on lyhyesti sanottu se, mitä Jumala antaa ihmisille ja tekee heidän hyväkseen. Uskontunnustus on Jumalan hyvien tekojen ylistys. Uskontunnustuksia on kolme: Apostolinen, Nikean ja Athanasioksen uskontunnustus. Kaksi ensimmäistä on liturgisessa käytössä, joista apostolista uskontunnustusta käytetään kasteen yhteydessä ja Nikean taas messuissa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme Apostolista uskontunnusta. Apostolinen uskontunnustus on lännen kirkon perinteinen kastetunnustus, jolla kristityksi kääntyneet tunnustivat uskonsa kasteen yhteydessä. Varhaisimmat sanamuodot ovat 200-luvun Roomasta. Lopullinen sanamuoto on 700-luvulta. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.f)

3.2 Isä meidän -rukous

”Isä meidän, joka olet taivaissa.
Pyhitetty olkoon sinun nimesi.
Tulkoon sinun valtakuntasi.
Tapahtukoon sinun tahtosi,
myös maan päällä niin kuin taivaassa.
Anna meille tänä päivänä
meidän jokapäiväinen leipämme.
Ja anna meille meidän syntimme anteeksi
niin kuin mekin anteeksiannamme niille,
jotka ovat meitä vastaan rikkoneet.
Äläkä saata meitä kiusaukseen,
vaan päästä meidät pahasta.
Sillä sinun on valtakunta
ja voima ja kunnia iankaikkisesti.
Aamen”

(Matt. 6:9–13; Luuk. 11:2-4)

Isä meidän -rukous eli Herran rukous on kristinuskon tunnetuin rukous. Rukous esiintyy Uudessa testamentissa kahteen kertaan. Luukkaan evankeliumin mukaan Jeesus opetti sen opetuslapsille neuvoksi siihen, kuinka heidän tulisi rukoilla. (Katekismus i.a.) Jeesus sanoi opetuslapsilleen: ”Rukoillessanne älkää hokeko tyhjää niin kuin pakanat. Teidän isänne kyllä tietää mitä te tarvitsette, jo ennen kuin olette häneltä pyytäneetkään. Rukoilkaa te siis näin: Isä meidän...” (Matt. 6:9–13, Luuk. 11:2–4), (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Isä meidän -rukousta rukoillaan kaikissa kristillisissä kirkkokunnissa. Sitä rukoillaan jokaisessa messussa, eli ehtoollisjumalanpalveluksissa, sekä monissa kirkon rukoushetkissä ja muissa kirkollisissa toimituksissa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

Luterilaisen kirkon käyttämä sanamuoto on kirkkokäsikirjassa, ja tätä samaa sanamuotoa me myös opinnäytetyössämme käytimme. Isä meidän -rukouksesta on myös ekumeeninen sanamuoto, joka on kirkolliskokouksen hyväksymä. Siinä rukouksen loppu kuuluu: *Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen leipämme. Ja anna meille anteeksi velkamme, niin kuin mekin annamme anteeksi velallisillemme. Äläkä saata meitä kiusaukseen, vaan päästä meidät pahasta. Sillä sinun on valtakunta ja voima ja kunnia. Iankaikkisesti. Aamen.* (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b.)

3.3 Herran siunaus

”Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä
Herra kirkastakoon kasvonsa teille ja olkoon teille armollinen
Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne
ja antakoon teille rauhan
Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen
Aamen”

(4. Moos.6:24–26)

Kristillisen käsityksen mukaan siunaus on Jumalan läsnäoloa ja huolenpitoa. Kristillisen kirkon mukaan siunaus on Jumalan rakkauden osoitus maailmalle. Herran siunaus on toiselta nimeltään Aaronin siunaus (4. Moos.6:24–26) ja se kuului Israelilaiseen temppelijumalanpalvelukseen. Kristillinen kirkko hyväksyi sen jumalanpalveluskäyttöön Martti Lutherin ansiosta. Hän otti sen käyttöön niin latinankielisiin kuin saksankielisiin messuihinkin (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c.)

Kaikki jumalanpalvelukset ja kirkolliset toimitukset kuten vihkiminen, kaste ja hautaan siunaaminen päättyvät siunaukseen. Seurakunta siunataan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen, joka on trinitaarinen eli pyhään kolminaisuuteen liittyvä lisäys. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c.)

3.4 Kymmenen käskyä

”1. Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Sinulla ei saa olla muita jumalia.

2. Älä käytä väärin Herran, Jumalasi nimeä

3. Pyhitä lepopäivä

4. Kunnioita isääsi ja äitiäsi

5. Älä tapa

6. Älä tee aviorikosta

7. Älä varasta

8. Älä lausu väärää todistusta lähimmäisestäsi

9. Älä tavoittele lähimmäisesi omaisuutta

10. Älä tavoittele lähimmäisesi puolisoa, työntekijöitä, karjaa, äläkä mitään, mikä hänelle kuuluu”

(2 Moos. 20:2–17; 5 Moos. 5:6–21)

Kymmenen käskyä eli dekalogi ovat Mooseksen lakiin liittyvä perussäädös, joka annettiin Israelin kansalle. Kymmenen käskyä perustuu Raamattuun. Toisessa Mooseksen kirjassa kerrotaan, että Jumala antoi lain Moosekselle kun tämä oli johtamassa Israelin kansaa Egyptistä luvattuun maahan.” Niin Jumala puhui kaiken tämän: Minä olen Herra, sinun Jumalasi, joka johdatti sinut pois Egyptistä orjuuden maasta-”. (2. Moos. 20). (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d.)

Kymmenen käskyä ilmaisevat, mikä on oikein ja mikä väärin (Katekismus 1999). Martti Lutherin Ison Katekismuksen mukaan käskyt ovat lakeja ja vaatimuksia, jotka velvoittavat elämään Jumalan tahdon mukaan. Käskyistä kolme ensimmäistä (1-3) liittyy ihmisen ja Jumalan suhteeseen ja uskoon. Lopuissa käskyissä on kyse ihmisten välisistä suhteista (4-10), kuinka toimia ja rakastaa moraalisesti oikein. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d.)

4 TYÖVAIHEET JA ANALYSOINTI

Käsitlemme seuraavissa alaluvuissa työnetenemisen vaiheita, aiheen valinnasta työn kuvaamiseen. Kerromme viittomavalintoihin vaikuttaneista materiaaleista, kuinka valitsimme jokaiseen liturgiseen tekstiin sopivia viittomia, miten viittomien valinnat muuttuivat ja millaisiin asioihin kiinnitimme kuvaamisessa huomiota.

4.1 Aiheen valinta

Meille ehdotettiin alustavasti useampia tekstejä kuin mitä käsittelemme tässä opinnäytetyössä. Näihin kuuluivat muun muassa kaste- ja lähetyskäsky, pienoisevankeliumi ja rakkauden kaksoiskäsky. Tapaamisessa työelämänohjaajan kanssa päätimme rajata tuotettavat videot neljään, jotta saisimme jaettua opinnäytetyöhön käytettäviä resursseja keskenämme paremmin. Koimme myös, että neljä videota olisi vielä mahdollista toteuttaa meidän aikataulullamme. Useamman videon kokoaminen olisi mahdollista, mutta oleellisempaa oli tehdä laadukasta työtä, joten rajasimme työtä käännosten määrästä.

Valitsimme käännettäväksemme neljä keskeisintä ja eniten käytössä olevaa tekstiä jumalanpalveluksessa. Nämä tekstit kymmentä käskyä lukuun ottamatta ovat osa jokaista jumalanpalvelusta. Uskontunnustus ja Isä meidän -rukous lausutaan yhdessä, ja ne ovat tärkeä osa jumalanpalvelusta, joten koimme ne tärkeäksi kääntää, jotta kaikki pystyisivät osallistumaan jumalanpalvelukseen yhdenvertaisesti. Herran siunauksen pappi lausuu seurakuntalaisille.

Kymmenen käskyä ei ole liturginen teksti, mutta halusimme kääntää myös ne, sillä kymmenen käskyä on hyvin tärkeä osa kristillistä uskoa ja se sisältää kristinuskon etiikan pääperiaatteet. Kymmenessä käskyssä on kuitenkin käytetty

paikoin hyvin vaikeaselkoista kieltä, joten ajattelimme, että tukiviittomat helpottavat ymmärtämään käskyjen ja sanojen merkityksen paremmin.

Kiinnostuimme aiheesta, koska molemmat kaipasimme käytännönläheistä aihetta ja jotain, mistä olisi hyötyä ja jota mahdollisesti joku muu voisi jatkaa ja kehittää tulevaisuudessa. Molemmat opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulun Viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksessa kielensisäistä tulkkausta eli käytännössä puhevammaisten tulkkauksen puolella ja halusimme tarttua aiheeseen myös siksi, että tuote tehdään varsinaisesti puhevammaisia asiakkaita ajatellen, kun aiemmin videomateriaalia on ollut vain kuulovammaisille.

Tukiviittomilla tehdyistä videoista on se hyöty, että se antaa myös puhevammaisille seurakuntalaisille mahdollisuuden osallistua jumalanpalvelukseen ja muuhun toimintaan yhdessä muun seurakunnan kanssa omalla kommunikaatiomenetelmällään. Kehitysvammaisille seurakuntalaisille järjestetään omia jumalanpalveluksia ja messuja, joissa käytetään tukiviittomia.

4.2 Materiaaliin tutustuminen

Opinnäytetyötä tehdessä meillä oli käytössämme sekä kirjallista että videoitua materiaalia. Lähdimme ensin liikkeelle siitä, että otimme selvää, mitä videoitua materiaalia jo on olemassa kirkon sivuilla ja millä eri kommunikaatiomenetelmillä videot on toteutettu. Kirjallisen ja videomateriaalin lisäksi kävimme tukiviitottuja videoita varten keskustelua viittomista ohjaavan yliopettajamme ja työelämänohjaajamme kanssa.

Toteutus aloitettiin läpikäymällä valitut tekstit Jumalanpalvelustenkirjasta. Tärkeää oli löytää teksteistä niiden perimmäinen merkitys ja tarkoitus, mikä myöhemmin helpottaisi viittomavalintoja, jolloin ne voitaisiin valita siten, että ne tukisivat perimmäistä tarkoitusta. Näin ollen viittomat valitaan siten, että ne tukevat tekstin merkitystä.

Opinnäytetyömme videomateriaalin työstössä mallinamme toimi evankelis-luterilaisen kirkon internetsivuilta löytyvät viittomakieliset versiot Uskontunnuksesta, Isä meidän -rukouksesta, Herran siunauksesta sekä kymmenestä käskystä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.h). Viittomakielisten versioiden lisäksi katsoimme samoista teksteistä tehtyjä, viitotulla puheella tuotettuja videoita (Pesola, 2015), jotka löytyvät kirkon työntekijöille tarkoitettulta sakasti.fi sivuilta. Apuna tukiviittomien valinnassa käytimme verkosta löytyvää Suomen viittomakielten sanakirjaa (Suvi).

Halusimme käydä läpi useampia versioita teksteistä ja ottaa selvää, miten eri menetelmillä tehdyt videot poikkeavat toisistaan, vaikka niissä on sama teksti taustalla. Eri versioissa oli esimerkiksi käytetty eri viittomia, jotka kuitenkin tarkoittivat samaa asiaa tai olivat hyvin lähellä toisiaan merkitykseltään. Vertasimme viittomia, joita oli käytetty viittomakielisissä ja viitotulla puheella tuotetuissa versioissa, viittomiin, joita löytyi Suomen viittomakielten sanakirjasta (Suvi) ja tulkkikoulutuksessa opetettuihin viittomiin.

Kävimme läpi viitotun ja videoidun materiaalin glossatut versiot, jotka myös löytyvät evl.fi sivuilta. Glosseilla tarkoitetaan tapaa, jolla viittoman perusmerkitystä vastaava sana merkitään muistiin. Glossi voi ilmaista yhden viittoman merkityksen tai sen käännösvastine suomeksi voi koostua useammasta sanasta, kun viittoman merkitykselle ei löydy vain yhtä sanaa. Glossit kirjoitetaan suuraakkosin, sanan perusmuodossa. (Savolainen 2000, 192) Kirjallisena materiaalina toimi myös Kirkkokäsikirja, josta opinnäytetyöhön valitut tekstit ovat.

4.3 Videoiden työstäminen

Opinnäytetyöhön valitut tekstit käytiin läpi ja niiden perimmäinen merkitys otettiin esille. Tukiviittomien kanssa tärkeintä oli, että niillä painotettiin tekstien olennaisimpia kohtia. Kun suurin osa viittomista oli päätetty, teimme useamman version teksteistä tukiviittomin ja lähetimme ne työelämäohjaajallemme sekä ohjaavalle yliopettajalle ja pyysimme mielipidettä valituista viittomista.

Esimerkkivideot kuvasimme kotona omilla laitteillamme ja varsinaiset videot pääsimme kuvaamaan kirkkohallituksen tiloihin Helsinkiin.

Viittomat vaihtuivat ja muotoutuivat vielä muutamaan kertaan esimerkkivideoiden kuvausten aikana. Viimeisimmät versiot tukiviitottavien sanojen valinnoista ja viittomista löytyvät tämän opinnäytetyön liitteinä (liite 1-4). Niihin on kirjattu glossein, mitkä sanat on tukiviitottu ja mitä viittomaa on käytetty. Liitteisiin on myös merkitty, jos tekstistä löytyvä sana on korvattu jollain muulla viittomalla, kuin miten se on tekstissä ilmaistu. Esimerkiksi ”meitä vastaan rikkoneet” on viitottu ”meitä VASTAAN VÄÄRIN”, jolloin tarkoituksena on ilmaista jonkun tehneen toista kohtaan väärin.

4.4 Viittomavalinnat

Viittomavalinnoissa auttoi viittomakielilähtöisyys ja se, että saatoimme käyttää viittomakielisiä sanakirjoja, varmistaa viittomia ja keskustella asiantuntijoiden kanssa siitä, mikä viittoma sopisi mihinkin tilanteeseen parhaiten. Työn kuluessa pohdimme, kuinka paljon viittomaa voi muokata siten, että viittoman alkuperäinen merkitys kuitenkin säilyy. Viittomavalintoja saattoi helpottaa myös se, että vaikka käytössä olevaa sanastoa ei olisikaan löytynyt jo olemassa olevista sanakirjoista, saatoimme käyttää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivuilla olevia viittomakielisiä käännöksiä ja etsiä niistä apua (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.h).

Videomateriaaleja tarkastellessamme ja vertailllessamme huomasimme eroja viittomissa eri materiaaleissa. Saatoimme myös huomata eroja siinä, miten jokin asia oli viitottu verraten siihen, miten me olimme kyseisiä viittomia koulutuksessa oppineet. Osa näistä eroista selittyi sillä, että viittomakieltä käytettäessä hengellisissä toimituksissa joidenkin viittomien käsimuoto muuttuu. Esimerkkinä kuvat 1 ja 2, joissa viitottu sana on KUNNIA. Kuva 1 on viittoman perusmuoto. Viittomakieltä käytettäessä hengellisissä toimituksissa voi viittoman käsimuoto sama kuin kuvassa 2, jossa kämmen on avoin.

Kuva 1. KUNNIA

Kuva 2. KUNNIA, (Suvi i.a.)

Koska opinnäytetyömme käsittelee tukiviittomia, päätimme viittoa kaikki viittomat niiden perusmuodossa. Tämä vaikuttaa myös siihen, että viittomien käyttäjät saavat käyttöönsä viittomia, jotka viitotaan mahdollisimman samalla tavalla yleisessäkin käytössä. Tällä pyritään siihen, ettei variaatioita syntyisi ja kommunikaatio olisi yhtenäisempää ja siten yleispätevämpää.

Seuraavaksi mainitsemme muutamia kohtia, joissa jouduimme pohtimaan viittomavalintoja. Kaikkien tekstien kohdalla pyrimme painottamaan keskeisiä käsitteitä tai niihin liittyviä ilmauksia, kuten kolmiyhteyttä ja Jumalan kolmea persoonaa. Viitoimme tässä tapauksessa subjektin eli tekijän, objektin sijaan. Esimerkiksi teimme näin uskontunnustuksen ensimmäisen kappaleen kohdalla:

“Minä uskon Jumalaan, Isään, Kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan.”

Tässä viitotut sanat olivat USKOA, JUMALA, ISÄ, VALTIAS ja LUOJA. Pyhän Hengen kohdalla kävimme keskustelua siitä, tulisiko viittoa koko käsite PYHÄ HENKI vai vain jompikumpi, PYHÄ tai HENKI. Pohdinta johtui siitä, että mietimme ensin, onko viittoma HENKI hankala, sillä samalla alueella viitotaan useampi saman näköinen viittoma (SIELU, KAUNIS, KUONO, HAVAITA). Kuitenkin koko lauseke PYHÄ HENKI otettiin tässä järjestyksessä videoille, koska käsite olisi jäänyt vajaaksi ilman toista viittomaa.

Muita pohdinnassa olleita viittomia olivat esimerkiksi RISTIINNAULITA, IANKAIKKINEN ja AVIORIKOS. Viittoma RISTIINNAULITA muodostuu kolmesta

osasta, jotka ovat RISTI+NAULITA+KÄDET-LEVÄLLÄÄN. Käsitteen ”ristiinnaulittiin” tukiviittomavastinetta pohdimme, koska se on viittomana moniosainen. Pohdimme sitä, mitä siinä tulisi painottaa. Toinen ohjaajistamme oli sitä mieltä, että jos koko viittoman ehtii viittoa, niin se olisi selvyuden vuoksi parempi viittoa kokonaan. Koko lauseke kuvaa selkeästi ristiinnaulitsemista, joten päädyimme siihen.

IANKAIKKINEN viitottiin käyttämällä viittomaa IKUINEN. Mietimme, olisiko käsitteen voinut viittoa käyttämällä viittomaa AINA, jos sana iankaikkinen on hankala ymmärtää. Viittoman AVIORIKOS kanssa käytimme kahta viittomaa AVIO+RIKOS. Tätä mietimme kauan, voimmeko käyttää viittomaa RIKOS. Pohdinnassa olivat viittomat PETTÄÄ ja SYRJÄHYPPY, mutta niiden kanssa voisi joutua myöhemmin pohtimaan, miksi kyseistä viittomaa on käytetty. Viittomaa RIKOS oli myös samassa merkityksessä käytetty viittomakielisessä ja viitotulla puheella tuotetuissa videomateriaaleissa.

Videoiden kuvaamisen jälkeen jäimme vielä pohtimaan viittomavalintoja, varsinkin kymmenen käskyn kohdalla. Kolmessa kymmenestä käskystä mainitaan lähimmäinen, jota emme viittoneet. Mietimme olisiko lähimmäistä pitänyt painottaa? Toisaalta, kun katsoo, mitkä asiat olemme päättäneet viittoa, käskyjen merkitys tulee esille.

Kahdeksannessa käskyssä: ”Älä lausu väärää todistusta lähimmäisestäsi”, viitottiin ÄLÄ+VÄÄRÄ+TODISTAA, jonka voi tulkita ’älä valehtele’. Yhdeksännessä käskyssä: ”Älä tavoittele lähimmäisesi omaisuutta”, viitottiin ÄLÄ+TAVOITELLA+OMAISUUS ja kymmenennessä käskyssä: ”Älä tavoittele lähimmäisesi puolisoa, työntekijöitä, karjaa, äläkä mitään, mikä hänelle kuuluu”, viitottiin ÄLÄ+TAVOITELLA+EI-MITÄÄN+KUULUA-JOLLEKIN.

Yhdessäkään näistä kolmesta kohdasta emme viittoneet käsitettä LÄHIMMÄINEN. Toisin kuin muiden tekstien kohdalla, käytimme viittomaa predikaattien ja objektien kohdalla. Käsitteen ’lähimmäinen’ tukiviittoman mukaan

ottamista olisi voinut harkita tarkemmin, mutta käsite tulee kuitenkin puheen kautta selville ja on kuulijoille tuttu käsite muista yhteyksistä.

Pohdimme Isä meidän -rukouksessa viittomia TAHTO/TAHTOA. Viittoisimmeko sen kahdella vai yhdellä kädellä? Päädyimme kahteen käteen, sillä kun puhutaan Jumalan tahdosta, on kyseessä suurempi tahto kuin ihmisen tahto. Koimme myös, että kahdella kädellä viittominen luo kunnioittavamman sävyn viittomaan.

Mietimme paljon myös sitä, kuinka viittoa sana rikkoo kohdassa *vastaan rikkoneet*. Aluksi viitoimme sen viittomalla RIKKOA, mutta koimme yhdessä toisen ohjaajamme Riitta Kuusen kanssa, että se ei ole toimiva. Valitsimme tilalle viittoman VÄÄRÄ merkitsemään, että vastaan on tehty väärin eli loukattu. Vaikeuksia tuotti KIUSAUKSEEN viittoman valinta. Aikaisemmissa videoiduissa versioissa oli käytetty viittomia HOUKUTELLA ja VETÄÄ KIUSAUKSEEN. VETÄÄ KIUSAUKSEEN viitotaan ”vetämällä rintapielestä”. Koimme, että viittoma HOUKUTELLA oli kuvaavin ja konkreettisin, joten valitsimme sen.

4.5 Videoiden kuvaaminen

Kun videoimme liturgisia tekstejä tukiviittomin, meidän tuli ottaa huomioon tekstien tauotus. Tauotuksen tulee olla selkeää erityisesti teksteissä, jotka ovat yleisiä varsinkin jumalanpalveluksen aikana (Isä meidän -rukous, Herran siunaus, uskontunnustus). Tauotus on tärkeää myös siksi, että useimmat teksteistä lausutaan yhteen ääneen.

Videoissa tärkeää on myös se, että puhe on rauhallista ja miltei luonnottoman hidasta. Tällä tarkoitamme sitä, että koska viittomien tuottaminen on hitaampaa kuin puhuminen, täytyy puhetta hidastaa. Tärkeää on saada oikea viittoma vastaamaan oikeaa sanaa ilman, että puhe hidastuu vain viitottavan sanan kohdalla. Videoiden harjoitteluun meni tästä syystä enemmän aikaa, kuin jos olisi viittonut normaaliin puhenopeuteen. Puhenopeutta tuli harjoitella useamman kerran, jotta puhe ei olisi nopeutunut niiden sanojen aikana, joita ei tukiviitottu.

Pohjana videoiden esteettisissä valinnoissa käytimme apuna Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sivuilla jo olevia viitottuja videoita ja Kelalle vuonna 2014 tehtyä opinnäytetyötä *Kelaa sitä!* (Heliävirta & Uusitalo 2014, 35). Katsoimme videoita, jotta saisimme käsityksen siitä, millainen oman pukeutumisemme tulisi olla. Tätä pohdimme siksi, että viittoessa kätemme näkyisivät selvästi, eikä oma pukeutumisemme häiritse viittomien seuraamista. Koimme, että käsien näkyminen kunnolla videoilla on tärkeää ja että mustaa tai muuten tummaa vaatekappausta vasten kädet näkyvät parhaiten. Laitoimme hiukset kiinni, jotta ne eivät olleet kasvojen tiellä tai häiritsemässä viittomista.

Pääsimme kuvaamaan opinnäytetyöhön tilatut kirkkokäsikirjan tekstit Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen tiloihin Helsinkiin. Näin pääsimme siis itse työskentelemään tiloihin, jossa oli ammattilainen hoitamassa kuvaamista, äänitystä ja editointia. Näin tilaaja sai videoista juuri sellaiset kuin halusi. Ennen videointia kävimme vielä lyhyen keskustelun työelämäohjaajamme Riitta Kuusen kanssa siitä, että viittomat olivat oikein ja varmistimme vielä pari vaihtoehtoista viittomaa ja niiden sujuvan käytön. Riitta Kuusi oli kanssamme videointitilanteessa varmistamassa, että viittomat suoritettaisiin oikein. Videointi itsessään oli nopeasti valmista. Uskontunnustuksen ja kymmenen käskyn kohdalla tekstit tukiviitottiin kerran ennen kuvaamista, ja saimme mainitut kaksi tekstiä kuvattua kerralla.

Uskontunnustus videoitiin kerralla, kymmenen käskyä kuvattiin pätkissä käsky käskyltä, jolloin niistä sai valmiit videoklipit, siten ne voidaan omina kohtinaan laittaa tilaajan määrittämälle internet-sivulle. Isä meidän -rukousta ja Herran siunausta harjoittelimme samalla tavalla ensin kuvaamista kuin edellä mainittuja. Samalla myös tarkastettiin, että kädet näkyivät hyvin videolla ja että paikka, jossa seisoiimme, oli hyvä kuvauksen kannalta. Kuvasimme Isä meidän -rukouksen ja Herran siunauksen kolme kertaa, joista viimeinen onnistui.

5 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoite oli luoda uutta materiaalia kirkkokäsikirjan teksteistä tukiviittomin. Tavoite saavutettiin tekemällä videot neljästä liturgisesta tekstistä tukiviittomin Suomen evankelis-luterilaisen kirkkohallituksen internet-sivuille. Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista tehdä, ja koemme, että tällainen videomateriaali on tarpeen, jotta tukiviittomista hyötyvät henkilöt voivat helpommin osallistua seurakunnan tilaisuuksiin.

Mielestämme videot onnistuivat hyvin ja saimme valittua teksteihin toimivat viittomat. Osassa videoista puhenopeuteen olisi voinut kiinnittää vielä enemmän huomiota, koska puhe tuntui osittain kiihtyvän loppua kohden ja puheen rauhallisuus on kuitenkin oleellista tukiviittomia käytettäessä. Viittomat saimme kohdistettua painottamaan juuri oikeita sanoja. Se, että tekstit olivat meille jo ennestään tuttuja, helpotti videoiden kuvaamisen sujuvuutta, kun tekstiä ei tarvinnut lukea tai tarkistaa samaan aikaan.

Viittomavalintoja olisi voinut miettiä enemmänkin ja etenkin, jos samoista teksteistä olisi tehty eri versioita riippuen siitä, mitä asiaa halutaan painottaa, onko painotuksen kohteena subjekti (tekijä), objekti (kohde) vai predikaatti (tekeminen). Tämä olisi tarkoittanut sitä, että jokaisesta tekstistä olisi tehty vähintään kolme versiota. Tukiviittomien käyttäjät ovat erilaisia, ja jokainen hyötyy eri kohtien painottamisesta. Teimme osittain opinnäytetyön aikana tällaista jaottelua, ja oli mielenkiintoista huomata, miten eri tavoilla tekstin painopistealueet sai esille. Päädyimme kuitenkin tekemään tukiviittotut videot juuri sellaisiksi kuin ne ovat nyt kirkkohallituksen sivuille, koska pidimme tärkeämpänä ensin painottaa tekstin tarkoitusta ja myöhemmin sivuille voidaan lisätä videot, jotka on viitottu eri lauseenjäsenten mukaan.

Opimme opinnäytetyötä tehdessämme selkokielestä ja varsinkin selkopuheesta. Saimme uutta tietoa tukiviittomista ja niiden käytöstä. Tukiviittomia ajatellen opimme viittomien valitsemisesta ja kuinka tärkeää on ensin miettiä, mitä haluaa painottaa, mitä tekstillä halutaan sanoa ja mikä alun perin on ollut tekstin merkitys.

Opinnäytetyöprosessin aikana vastaan tuli uusia viittomia, joita tuli opetella videoita varten.

Pohdimme videontyön tehtyämme riittäisikö aikataulu palautekyselyn tekemiseen, jonka kautta voisi kysyä tukiviittomien käyttäjiltä sitä, mitä he haluaisivat teksteistä painotettavan, mitä mieltä he ovat videoista ja mitä he mahdollisesti niissä muuttaisivat. Aikataulumme ei tähän kuitenkaan riittänyt. Aikataulutus on tärkeää opinnäytetyötä tehdessä, ja kun mietimme, mitä voisimme tehdä toisin, se olisi aikataulutus, sillä aikataulussamme ei ollut otettu huomioon väliin tulevia ja yllättäviä tekijöitä.

Saimme kehittämishankkeen alulle, ja joku toinen voi jatkaa tästä tulevaisuudessa, kun tarve vaatii laajempaa tukiviitottua videomateriaalia liturgisista teksteistä. Tällaista materiaalia voisivat olla esimerkiksi tästä opinnäytetyöstä poisrajatut pienoisevankeliumi ja rakkauden kaksoiskäsky tai edellä mainittu eri lauseenjäsenten painottaminen tukiviittomia valittaessa.

LÄHTEET

Aivoliitto. i.a. Tukiviittomat Viitattu 30.3.2016

http://www.aivoliitto.fi/kielellinen_erityisvaikeus/kielellinen_erityisvaikeus/puhetta_tukevat_ja_korvaavat_kommunikointikeinot/tukiviittomat_ilmeet_ja_eleet

Heliävirta, Ida & Uusitalo, Milja 2014. Kelaa sitä! Esteetöntä tiedotusta Kelan palveluista monikanavaisesti. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun toimipaikka. Opinnäytetyö. 35

Huhtanen, Kristina 2012. Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Kartio, Johanna 2009. Selkokieli ja vuorovaikutus. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Launonen, Kaisa & Korpijaakko-Huuhka, Anna-Maija 2006. Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Helsinki: Yliopistopaino.

Martinsen, Harald & von Tetzchner, Stephen 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Papunet i.a.a, Tukiviittomat kommunikoinnissa, Viitattu 14.3.2015

<http://papunet.net/tietoa/tukiviittomat-kommunikoinnissa>

Papunet i.a.b, Selkokielen määritelmä viitattu 16.11.2015

<http://papunet.net/selkokeskus/selkokoulutukset/selkokielen-perusteet-kurssi/selkokielen-maaritelma/>

Pesola, Katariina 2015. Kirkkokäsikirja tekstejä viitotulla puheella. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun toimipaikka. Opinnäytetyö.

Rissanen, Terhi 2016. Yliopettaja, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun toimipiste. Henkilökohtainen tiedonanto 24.3.

Savolainen, Leena 2000, Viittomakielten erilaisen muistimerkitsemistavat, Teoksessa Anja Malm (toim.), Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 192.

Saavu –kirkon saavutettavuusohjelma i.a, 2.painos, 3-17.

Suomalaisen viittomakielen sanakirja SUVI i.a

<http://www.suvi.viittomat.net>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Aamenesta öylättiin. Uskontunnustus.

Viitattu 26.3.2016

<http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Uskontunnustus>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b. Aamenesta öylättiin. Isä meidän -rukous. Viitattu 26.3.2016

http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Isä_meidän_-rukous

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.c. Aamenesta öylättiin. Herran siunaus.

Viitattu 26.3.2016

http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Herran_siunaus

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.d. Aamenesta öylättiin. Kymmenen käskyä

http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Kymmenen_k%C3%A4sky%C3%A4

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.e Kirkkokäsikirja. Viitattu 2.11.2015.

<http://www.evl.fi/kirkkokasikirja/index.html>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.f. Luterilaiset tunnustuskirjat. Viitattu 26.3.2016

<http://www.evl.fi/tunnustuskirjat/ekumeeni.html>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.g. Tietoa kirkkokäsikirjasta. Viitattu

2.11.2015.

http://www.evl.fi/kirkkokasikirja/tietoa_kirkkokasikirjasta.html

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.h. Viittomakieli Viitattu 26.3.2016

<http://www.evl.fi/viittomakieli/uskojarukous.html>

Vernerinet 2014. Lait. Vampo-vammaispoliittinen ohjelma vuosille 2010–2015.

Viitattu 3.4.2016

<http://verneri.net/yleis/vampo-vammaispoliittinen-ohjelma-vuosille-2010-2015>

Virtanen, Hannu 2002. Selko-opas. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

LIITTEET

Liite 1 Uskontunnustus

SUOMI	GLOSSI
Uskontunnustus	USKOA
Minä	
uskon	USKOA
Jumalaan	JUMALA
Isään,	ISÄ
Kaikkivaltiaaseen	VALTA
taivaan	
ja	
maan	
Luojaan	LUOJA
ja	
Jeesukseen	JEESUS
Kristukseen,	
Jumalan	JUMALA
ainoan	
poikaan,	POIKA
meidän	
Herraamme,	HERRA
Joka	
sikisi	ALKAA
pyhästä	PYHÄ
hengestä,	HENKI
syntyi	SYNTYÄ
Neitsyt	
Mariasta,	M
kärsi	KÄRSIÄ
Pontius	P+P
Pilatuksen	
aikana,	
ristiinnaulittiin,	RISTIINNAULITA
kuoli	KUOLLA
ja	HAUDATA

haudattiin, astui alas tuonelaan, nousi kolmantena päivänä kuolleista, astui ylös taivaisiin, istuu Jumalan, Isän, Kaikkivaltiaan oikealla puolella ja on sieltä tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita,	ASTUA ALAS NOUSTA KUOLLUT TAIVAS JUMALA ISÄ VALTA OIKEA TUOMITA ELÄVÄ KUOLLUT
ja Pyhään Henkeen, pyhän yhteisen seurakunnan, pyhän yhteyden, syntien anteeksiantamisen, ruumiin ylösnousemisen ja iankaikkisen elämän.	PYHÄ HENKI YHTEINEN SEURAKUNTA PYHÄ YHTEINEN SYNTI ANTEEKSI RUUMIS NOUSTA IANKAIKKINEN ELÄMÄ

Liite 2 Kymmenen käskyä

SUOMI	GLOSSI
Kymmenen käskyä.	KYMMENEN KÄSKY
Ensimmäinen käsky:	ENSIMMÄINEN KÄSKY
Minä olen Herra, sinun Jumalasi. Sinulla ei saa olla muita jumalia.	HERRA JUMALA EI-SAA MUU
Toinen käsky:	TOINEN KÄSKY
Älä käytä väärin Herran, Jumalasi nimeä.	ÄLÄ VÄÄRIN JUMALA NIMI
Kolmas käsky:	KOLMAS KÄSKY
Pyhitä lepopäivä.	PYHÄ LEPO
Neljäs käsky:	NELJÄS KÄSKY
Kunnioita isääsi ja äitiäsi.	KUNNIOITTA ISÄ ÄITI
Viides	VIIDES

käsky:	KÄSKY
Älä tapa.	ÄLÄ TAPA
Kuudes käsky:	KUUEDES KÄSKY
Älä tee aviorikosta.	ÄLÄ AVIO+RIKOS
Seitsemäs käsky:	SEITSEMÄS KÄSKY
Älä varasta.	ÄLÄ VARASTAA
Kahdeksas käsky:	KAHDEKSAS KÄSKY
Älä lausu väärää todistusta lähimmäisestäsi.	ÄLÄ VÄÄRÄ TODISTUS
Yhdeksäs käsky:	YHDEKSÄS KÄSKY
Älä tavoittele lähimmäisesi omaisuutta.	ÄLÄ TAVOITELLA OMAISUUTTA.
Kymmenes käsky:	KYMMENES KÄSKY
Älä tavoittele lähimmäisesti puolisoa, työntekijöitä, karjaa, äläkä mitään, mikä hänelle kuuluu.	ÄLÄ TAVOITELLA EI-MITÄÄN KUULUA

Liite 3 Isä meidän -rukous

SUOMI	GLOSSI
Isä meidän rukous.	ISÄ ME RUKOUS
Isä meidän, joka olet taivaissa. Pyhitetty Sinun nimesi, tulkoon sinun valtakuntasi, tapahtukoon sinun tahtosi myös maan päällä niin kuin taivaissa.	ISÄ ME TAIVAS PYHÄ NIMI TULLA VALTA TAPAHTUA TAHTO MAA TAIVAS
Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme ja anna meille meidän syntimme anteeksi	ANTAA TÄNÄÄN AINA LEIPÄ ANTAA SYNTI ANTEEKSI

niin
kuin
mekin
anteeksiannamme
niille,
jotka
ovat
meitä
vastaan
rikkoneet.

ANTEEKSI

VASTAAN
VÄÄRIN

Äläkä
saata
meitä
kiusaukseen,
vaan
päästä
meidät
pahasta.

ÄLÄ

HOUKUTELLA
PÄÄSTÄÄ/VAPAUTTAA

PAHA

Sillä
sinun
on
valtakunta
ja
voima
ja
kunnia.
Iankaikkisesti.

VALTA

VOIMA

KUNNIA
IANKAIKKISESTI

Aamen

AAMEN

Liite 4 Herran siunaus

SUOMI	GLOSSI
Herran siunaus.	HERRA SIUNATA
Herra siunatkoon teitä ja varjelkoon teitä.	HERRA SIUNATA VARJELLA
Herra kirkastakoon kasvonsa teille ja olkoon teille armollinen.	HERRA KIRKASTAA KASVOT ARMOLLINEN
Herra kääntäköön kasvonsa teidän puoleenne ja	HERRA KASVOT

antakoon	ANTAA
teille	
rauhan.	RAUHA
Isän	ISÄ
ja	
Pojan	POIKA
ja	
Pyhän	
Hengen	HENKI
nimeen.	NIMI
Aamen.	AAMEN

Liite 5 Videot

Herran Siunaus, uskontunnustus, Isä meidän-rukous ja kymmenen käskyä löytyvät tukiviittomin ja puheella tuotettuina videoina alta löytyvästä linkistä.

<http://www.sakasti.evl.fi/messutukiviittomat>